

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. VIII. Argumenta contendentia ex majore gratiâ habituali nullum
actibus meritoriis valorem accrescere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II. discurrenti patebit, sequitur justos brevi tempore in gratiâ crescere in immensum. Hæc difficultas petit duas Sectiones sequentes.

SECTIO SEPTIMA.

Utrum ex majore gratiâ habituali crescat boni operis meritum.

I. **P** R I M A sententia negat majorem gratiam habitualem, seu hanc personæ dignitatem quidquam meriti in opus refundere, sed si duo inæqualem habentes gratiam, æqualiter operentur, hoc est, actum ejusdem virtutis, puta obedientiæ, vel patientiæ eliciant, & æqualis intensiois, æquale eos præmium, seu augmentum gratiæ & gloriæ dicunt hi auctores recepturos: ita Medina 1. 2. quæst. 114. art. 8. ubi Cano & alios sui ordinis citat Pro eadem etiam opinione citari solet Gerson tractatu de Merito Idem tenet Vasquez Tomo primo in tertiam partem, Disp. 6. cap. 4. & alii. Suarez etiam, quamvis sit in contrariâ sententiâ, hanc nihilominus ait esse satis probabilem.

II. Secunda, quam longè probabiliorem existimo, sententia affirmat majorem gratiam habitualem influere moraliter in actum, eumque reddere præmio ampliore, gratiâ scilicet & gloriâ majore dignum. Hanc sententiam expressè tenere videtur Doctor Angelicus in 2. Distinct. 29. q. 1. art. 4. ubi dicit actus meritorii valorem tum ex objecto & voluntate, tum ex gratiâ mensurari posse: Quare, inquit, *quanto majori gratiâ actus informatur, tanto magis est meritorius.* Citari etiam aliis locis pro eadem opinione solet S. Doctor, ut 1. parte, quæst. 95. art. 4. & 1. ad Corinthios, lect. 2. & alibi; sed cum illis locis incertum sit, utrum de gratiâ habituali intelligenda sint, an de actuali Charitate, ex qua actus procedit, eorum relatione supersedeo. Eadem sententia tribuitur Almaino & Cordubæ, Victoræ, Pennæ, & aliis cum Gabriële in 2. Distinct. 29. quæst. unicâ, art. 1. & art. 2. Concl. 4. Idem docet Suarez Tomo 1. in 3. partem, Disputat. 4. Sect. 4. §. ad primum, Valentia Tomo 2. Disp. 8. quæst. 6. punct. 3. Henriquez de fine hominis, cap. 20. §. 1. Granada in 2. 2. tract. 11. de Gratiâ, Disput. 2. Sect. 2. multique ex recentioribus.

III. Ratio est; dignitas quippe personæ plurimum ad operis valorem & meritum conducit, & moraliter in omnes bonas illius operationes influit. Sic in humanis videmus, quò quis est in altiori gradu constitutus, eò cæteris paribus ejus opera majoris valoris ac meriti censerentur, majoræque præmio digna. Hinc in militiâ, æquales viri alicujus illustri ac nobilibus labores ab omnibus pluris fiunt, quàm gregarii militis, magisque remuneranda. Jam verò gratiam conferre ad dignitatem personæ, luce clarius est, cum hominem reddat amicem Dei, dignumque ad aliquid ab eo merendum, ut apud omnes est in confesso; facit quippe ut opus illud sit personæ eximie & excellentis in ordine supernaturali, sicut dignitas temporalis in ordine naturali; ex quo sequitur, sicut præmium naturale hujus operibus debitum esse debet in hoc genere eximium, ita præmium alterius eximium esse debere in genere supernaturali, ut sit operibus à tam eccellente personâ procedentibus proportionatum. Si ergo gratia red-

dat personam in qua est, excellentem, major gratia reddet excellentiorem, & ampliori præmio dignam, juxta commune illud, & ab omnibus admittum axioma: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.*

Secundò hoc idem probatur exemplo operum Christi, quæ ex dignitate personæ, & gratiâ increatâ Verbi hauriunt valorem infinitum, ergo & gratia creata personæ eam habenti dignitatem conferet, ejusque opera, quamvis in inferiore longè genere præmio digniora efficiet, quàm forent eadem opera, si persona illa exercens gratiam habitualem non haberet, & consequenter juxta doctrinam præcedente numero traditam, major gratia habitualis dignitatem personæ augebit, reddetque operationes ejus omnes præmio majore dignas.

Dices: Gratia increata Christi est substantialis, sicque in alio genere dignificat opera humanitatis, eaque reddit valorem infiniti: at verò gratia nostra est accidentalis, ac proinde dignificabit opera solum juxta mensuram ipsorum operum; unde quantumcunque augeatur, non videtur posse novum valorem addere operibus. Sed contra: Gratia increata Verbi ideo opera Christi elevat ad tam eximiam rationem meriti, quia personam reddit tantæ dignitatis & excellentiæ, sed gratia habitualis peculiarem etiam dignitatem addit personæ, hominem quippe reddit filium Dei adoptivum, & divinæ naturæ aliquo modo participem; quidni ergo & novum valorem indere poterit ejus operibus, cum jam ea exerceat ut filius Dei, omnésque ejus actiones ad vitam æternam, quæ est hæreditas filiorum Dei, consequendam ordinentur. Quare licet opera in se non augeantur intrinsecè, novus tamen iis accrescit valor ab extrinsecò, ad quam rem non parum facit illud Genesis 4. vers. 4. *Refluxit Dominus ad Abel, & ad munera ejus,* ergo dignitas personæ aliquid ejus muneribus addidit, ex quo Deo placuerunt. Nec refert gratiam nostram esse accidentalem, sicut enim hoc non impedit quo minus personam in qua est reddat excellentiorem, ita ejus opera facere similiter potest excellentiora, & præmio majore digna: quemadmodum etiam dignitas regia est quid personæ accidentale, ejus opera nihilominus apud omnes æquos rerum æstimatores in majore pretio ponit, longèque reddit laudabiliora.

SECTIO OCTAVA.

Argumenta contententia ex majore gratiâ habituali actibus meritorii valorem non accrescere.

V A S Q U E Z, qui Tomo primo in tertiam partem, Disp. 6. cap. 4. ut diximus Sectione præcedente, est in contrariâ sententiâ, objicit primò: Si, inquit, major gratia habitualis majorem valorem addat actui meritorio, sequitur opus quantumcunque remissum viri alicujus sancti, qui habet gratiam habitualem valde intensam, plus mereri, quàm mereatur ferventissimus actus justus, qui minus habet gratiæ; quod tamen falsum videtur, Deus quippe non respicit personas, sed opera; unde in sacris literis dicitur unusquisque recepturus secundum opera sua.

Respondetur,

Negant aliqui ex gratiâ habituali crescere meritum.

Mac sententia nec ratione nec auctoritate definitur.

Major gratia habitualis reddit actum præmio majore dignum.

Theologorum novi, tum antiqui docent gratiam habitualement influere in actus meritorios.

Dignitas personæ moraliter in opera omnia meritoria influit.

Gratia hominem eximium reddit in ordine supernaturali, sicut honor temporalis in naturali.

IV. *Gratiam habitualement augere meritum ostenditur exemplo gratia unionis.*

V. *Quantumcunque gratia habitualis sit quid accidentale, potest nihilominus addere valorem operibus.*

Gratia hominem reddit filium Dei adoptivum. Et in conferri ad hæc editum visa aeterni.

Novus operibus accrescit valor.

Declatur exemplo ab humanis de sumptis.

L. *Objic. Ergo actus remissus magis justus plus meretur, quàm intensus minus justus.*

II. Deus præmiâ reuoluit operibus, non physicis, sed moraliter sumptis.

Respondetur, Deum reddere unicuique secundum opera, non physicè, sed moraliter sumpta, & cum omnibus circumstantiis; si autem hoc modo sumantur opera, seu secundum moralem æstimationem, maior gratiâ, in Sectione præcedente ostensum est, reddit ea dignâ majore præmio, cum dignitatem personæ augeat, & consequenter præstantiam aliquam in illius actiones refundat, & hoc pacto eas in genere moris eleuet, influendo scilicet in illas, non physicè, physicus siquidem influxus nihil facit ad meritum, sed moraliter.

III. Ostenditur opus remissum magis iustum magis iusti plus mereri, quam intentum minus iusti.

Per se ergo loquendo opus remissum iusti, qui multo plus habet gratiæ, plus meretur quam opus seruidum minus iusti, qui que gratiam habitalem non ita habet intentam; & hoc, ut dixi, est respicere opera, cum opus hoc in genere moris verè sit præstantius, majorè que æstimatione & præmio dignum, & melior dispositio perfecti ad optimum. Dixi, per se loquendo, si enim exigua esset in gratiâ diversitas, & opus minus iusti valdè aut secundum intentionem aut substantiam superaret opus alterius, ut si esset actus Charitatis, & magis iustus solum eliceret actum temperantiæ, posset is mereri majus præmium.

IV. Dicitur aliqui sequi ex hoc sententiâ incredibile augmentum gratiæ.

Obijcit secundò Vasquez id, quod in fine Sectionis sextæ proposui, sequi scilicet ex hac sententiâ incredibile augmentum gratiæ; ponamus unum hominem habentem gratiam ut centum, hic eliciendo vel minimum actum meritorium merebitur alios centum gradus gratiæ, cum actus ille sit meritorium ut centum, gratia siquidem præexistens secundum nos infundit ei valorem, si ergo major gratia reddat opus magis meritorium, cum gratia ut unum reddat illud meritorium ut unum, gratia ut centum reddet meritorium ut centum, suum quippe in illud valorem refundet, & hac ratione brevissimo tempore in immensum crescet ejus gratia, & augmentum penè incredibile recipiet. Hoc argumentum sicut calculatoria omnia, haud parum secum affert molestia.

Argumentum calculatorium.

V. Totâ gratiâ habitualis personæ operantis augeat valorem actus meritorii, non tam ad æqualitatem.

Ad hoc tamen argumentum eodem modo respondeo sicut supra, Sect. 6. num. 5. 6. & 7. respondi de intentione actus meritorii. Dico itaque totam gratiam personæ actum meritorium exercentis ad valorem actus & meritum augendum conducere, non tamen ita ut gratia ut sex conferat actui valorem ut sex, seu ad æqualitatem, sed tantummodo secundum quandam proportionem, ita nimirum ut quò quis plus habet gratiæ, eò ob majorem personæ dignitatem, actus ejus, cæteris paribus, magis sit meritorium, & plus gratiæ obtineat, non tamen ad æqualitatem gratiæ in operante, sed aliquid, imo multo minus, ut loco citato de actus intentione est declaratum.

VI. Idem de singulis gratiæ partibus respectu partium præmiâ, ac totius gratiæ respectu præmiâ totius.

Quod de totâ gratiâ diximus respectu totius præmiâ, dicendum (si quis ita minutim velit procedere) de singulis gratiæ partibus respectu singularum partium ejusdem præmiâ; sicut ergo gratia ut sex personæ operantis non meretur præmium, seu augmentum gratiæ ut sex juxta jam dicta, sed in longè inferiore mensurâ, ita singula partes gratiæ singulas partes præmiâ, ex quibus totum præmium componitur, merentur, sed unaquæque pars gratiæ partem præmiâ, seu augmenti gratiæ meretur sibi in quantitate multo minorem, cumque partes gratiæ sint in infinitum in minores & minores divisibiles, nunquam partibus gratiæ tenentibus se ex parte valoris actus

meritorii, suum deesse potest præmium.

Dices: Gratiâ illa dignificat personam secundum totam suam latitudinem, ita ut gratia ut quatuor hominem eam habentem reddat sanctum ut quatuor, cur ergo non eodem modo dignificat ejus actus, & valorem ut quatuor in eos non refundit? Respondetur, gratiam sanctificare & dignificare personam, eam informando, eique inherendo: unde sicut ob hoc calor ut sex reddit subiectum cui inest, calidum ut sex, & frigus ut sex in eodem gradu frigidum, ita gratia secundum gradus quos habet, reddet subiectum suum gratum. At verò gratia actus meritorios non informat, sed tantum per moralem respectum iis extrinsecè quodammodo conjungitur, sicque nil mirum si non eâ excellentiâ actus dignificet, ac dignificat subiectum.

VII. Cur gratia secundum totam suam latitudinem dignificet personam, non tamen ejus actus.

Solutio supra, numero quinto & sexto data procedit in sententiâ gradus intensiõis gratiæ constituyente homogeneos, qui namque eos dicunt esse heterogeneos, asserunt iustum, qui haberet gratiam ut centum, mereri novum gradum gratiæ, qui est præstantior cæteris, sicque actus aliquo modo est meritorium ut centum, non quod centum novos gradus mereatur, sed unum qui centesimum, & consequenter inferiores omnes, qui à centesimo quasi absorbentur, in valore superat. Notandum verò non à solâ gratiâ valorem actus desumi, sed semper habendum esse respectum ad substantiam & circumstantias actus. Multo tamen facilius meo judicio solvitur argumentum, si gradus gratiæ juxta jam dicta statuatur homogeni. Nonnemini tamen fortè haud ita inconueniens videbitur, gratiam hoc modo in immensum per merita augeri, sed maxime ad liberalitatis ac munificentiæ divinæ commendationem spectare.

VIII. Alia solutio argumenti numero quarto propositi.

Facilius solvitur difficultas signatus gradus gratiæ statuatur homogeni.

Tandem dicunt aliqui, augmentum gratiæ ob hujusmodi actum meritorium in magis iusto, non fieri addendo novum gradum gratiæ, vel homogeneum, vel heterogeneum, sed dando gradum non in intensiõne, sed in substantiâ, seu individuali ratione perfectiorem. Ut verum fatear, non video cur hoc absolute fieri nequeat, nullam enim convincentem causam video cur hujusmodi gratia non sit possibilis, nullum tamen inconueniens vitatur per hunc modum respondendi, quod non æquè facile vitatur addendo vel unum vel plures gradus gratiæ sive homogeneos, sive heterogeneos, ut jam est declaratum.

IX. Volunt non dari intensiõnem gratiam habitalem, sed aliam in substantiâ perfectiorem.

Obijcies tertio: Non meremur habitibus, sed actibus, sicut nec per habitus demeremur, ergo habitus gratiæ ad meritum non conducit, sed hoc adæquatè consistit in actibus, & penes horum intensiõnem & perfectionem substantialem mensura meriti est desumenda, gratia proinde materialiter tantum & concomitanter se habet ad meritum. Respondetur, quamvis gratia directè non concurrat ad actum, concurrat tamen ad eum in ratione meritorii, quatenus scilicet augendo dignitatem personæ, in omnes ejus operationes influit moraliter, majorè que eas reddit præmio dignas, ut hac & præcedente Sectione ostensum est: cum ergo gratia sit circumstantia personæ, cujus major excellentiâ plurimum conducit ad valorem in actus refundendum, dici nequit habere se materialiter vel concomitanter.

X. Declaratur ulterius, quo pacto gratia habitualis concurrat ad augendum meritum in actu.

Gratiâ moraliter influit in actus, non physicè.

Obijcies quarto: Non solum sequitur ex nostra sententiâ incredibile augmentum gratiæ, ut contendebat secunda objectio, numero quarto posita, sed ulterius sequi videtur gratiam in eodem instanti, sed ulterius sequi videtur gratiam in eodem instanti,

XI. Obijcitur in primo instanti actum.

TOM. II.
bonum me-
reri gratiam
in finitum.

instanti, primo scilicet, quo actus aliquis bonus producit, augeri in infinitum. Ponamus exempli gratia habentem gratiam habitualement ut tria, actum aliquem meritorium in instanti A. elicere, acquireret eodem instanti adhuc unum gradum, ergo illo instanti habebit gratiam ut quatuor, ergo actus est adhuc meritorius, ergo intuitu hujus quarti gradus addi subiecto debet alius gradus, sicque erit meritorius ut quinque, & sic in infinitum, ergo iustus quovis instanti quo operatur, merebitur gratiam infinitam.

XII.
Qua digni-
tas persona
spectetur ad
meritum,
& majorem
gratiam ob-
tinendam.

Respondetur, ad meritum spectari solum debere dignitatem, quam habet persona independentem a suo opere, ut in humanis constat, estque aptissimum exemplum quod afferunt nonnulli de Rege aliquo, qui premia militibus decerneret, uniuscujusque dignitati accommodata, verbi gratia, ut qui primarium hostilis exercitus ducem occideret, si esset plebeius, fieret nobilis, si nobilis, Comes, si Comes, unus ex magnatibus, &c. Petrus gregarius miles ducem illum occidit, non propterea fit statim unus ex Magnatibus, & tamen idem hic fieri posset argumentum; si enim ad dignitatem hujus operis sufficiat dignitas personae in posteriori signo illius instantis acquisita, Petrus uno instanti ascenderet ad omnes illos honorum gradus. Idem ergo suo modo dicendum est de gratia, quae in praemium hujus operis conceditur.

XIII.
Quamvis
actus digni-
ficari inter-
dum possit
a gratia il-
lum subse-
quente, non
tamen qua
eius datur
per modum
praemii.

Ratio verò est, actus namque esto dignificari interdum possit a gratia, quae in instanti aliquo est in subiecto pro signo posteriori, ut cum iustus ut quatuor jam proximè potens ad peccatum aliquod mortale admittendum, tentationem illam vincit per actum supernaturalem, & hoc pacto gratiam conservat, gratia illa ut quatuor sic conservata, & consequenter huic actui, per quem conservatur posterior, hunc ipsum actum dignificat ad novum praemium, quantum scilicet gradum gratiae: quod ergo dicimus est, non posse actum dignificari a gratia, quae ei datur in praemium, hoc enim lumine naturae constare videtur, & ostensum est exemplo militis numero praecedente adducto; praemians siquidem ex iis movetur, quae merens de suo affert independentem a praemio, ut per se videtur manifestum. Deinde, si aliud non esset, ex eo tamen hoc sufficienter ostenderetur, quod hac ratione vitetur illud incommodum, processus scilicet in infinitum, quod contrariae sententiae auctores inferre ex nostrâ doctrinâ conabantur. Conservatio autem illa gratiae, de qua proximè dictum est, non datur a Deo per modum praemii, sed quod Deus punire nolit innocentem, nec gratiam ab eo auferre, qui hujus poenae privativae causam non dedit.

XIV.
Dices circū-
stantia per-
sona non dig-
nificat actū,
nisi cognos-
catur.

Objicies quintò: In tantum dignitas personae conducit ad majus meritum, in quantum reddit actum meliorem, & magis laudabilem, sed major dignitas personae non facit actum magis laudabilem, ergo: probatur minor, in tantum circumstantia aliqua actum reddit magis laudabilem, in quantum est voluntaria, sed circumstantia personae saepe non est voluntaria, frequenter siquidem non cognoscitur, nihil autem volitum quin praecognitum; quod autem frequenter personae dignitas non cognoscatur, clarum est, tum quia dum quis bene operatur, ad hanc saepissimè non reflectit, tum etiam quia interdum contingit, ut

aliquis credat se non esse ingratiâ, & tamen bene operando mereatur, ergo, &c.

Respondetur, circumstantiam personae, etiam ignoratam refundere posse dignitatem in actum, & conferre ad eum reddendum meliorem moraliter, & honestiorem; quod negare etiam non possunt adversarii, cum dicant gratiam habitualement, quantumcunque ignoratam spectare ad rationem meriti. Ad quod facit illud Aristotelis 8. Ethicorum, ad hanc ipsam rem allatum a Sancto Thoma 2. 2. quaest. 23. art. 7. Corpore: Virtus est dispositio perfecti ad optimum; cum ergo per gratiam habitualement ordinentur opera ad finem ultimum & gloriam, actus qui conjungitur cum gratia, simpliciter dicens est melior alio, qui cum gratia non conjungitur, ed namque actus est melior juxta Aristotelem & Sanctum Thomam, quod est in ordine meliore ad finem ultimum. Quod dico de gratia habituali, a fortiori dicens est de unione hypostaticâ.

XV.
Circumstan-
tia persona
ignorata
est refun-
dere bonita-
tē in actum.

Dices: Sacerdos nesciens se esse Sacerdotem, fornicando non committeret sacrilegium, ergo nulla circumstantia refundit vel malitiam, vel laudabilitatem in actum, nisi cognoscatur. Negatur tamen consequentia, multae etenim sunt circumstantiae non cognitae in actibus, quae augent vel minuunt eorum bonitatem & malitiam, quales sunt major vel minor intensio aut remissio, major vel minor libertas, &c. Illae ergo tantummodo circumstantiae cognosci debent, quae aliquo modo tenent se ex parte objecti, hujusmodi autem est circumstantia sacri ordinis, quae ideo constituit sacrilegium, quia opus illud est peculiariter prohibitum sub illâ circumstantia, seu ut connotans sacrum ordinem.

XVI.
Qua circū-
stantia cog-
nosci debet,
ut refundat
vel bonita-
tem vel ma-
litiam in
actum.

Objicies sextò: Ex pluribus & majoribus peccatis antecedentibus non refunditur major malitia in actum, ergo nec ex majore gratia quidquam actum accrescit bonitatis, neque ex ea erit melior, magisve meritorius. Respondetur, latam hic esse disparitatem; gratia siquidem, ut jam dictum est, simpliciter requiritur ad meritum de condigno, unde & major gratia majorem in hoc genere actui conferet dignitatem. Sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis: peccatum verò, seu vilitas personae non requiritur ad peccandum, cum etiam iusti peccent. Quemadmodum ergo peccatum, seu vilitas antecedens personae non est simpliciter necessaria ad peccandum, ita nec major vilitas confert directè & formaliter ad peccandum gravius.

XVII.
Cur ex ma-
jore gra-
tiam bonitatis
accrescit,
& non ma-
litas ex plu-
ribus pecca-
tis.

Addo ulterius, etsi quodvis peccatum mortale, etiam primum, mereatur poenam aeternam, quivis tamen, seu primus actus bonus, etiam supernaturalis, non meretur de condigno gratiam & gloriam, plura namque requiruntur ad bonum quam ad malum, unde actus etiam indeliberatus, & pura ommissio sufficiunt ad peccatum, non tamen ad meritum. Hinc actus attritionis, etiam supernaturalis in peccatore non expellit peccatum mortale secundum omnes, sed ad hoc requiritur contritio, vel amor Dei super omnia, qui tamen actus peccatum ex naturâ suâ non expellunt, quod de aliis plurimis actibus supernaturalibus a fortiori dici posset, cum nihilominus quodvis vel minimum peccatum mortale expellat gratiam: unde diversissima ratio est peccati respectu poenae, & actus boni respectu praemii.

XVIII.
Primum pec-
catum mor-
tale mere-
tur poenam
aeternam,
non tamen
quodvis actus
bonus, de
condigno
gratiam &
gloriam.